

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

mevrouw V.

tegen

VTM Telefacts

Met een brief van 18 november 2005 dient mevrouw V. klacht in tegen VTM naar aanleiding van een reportage in het magazine Telefacts, die is uitgezonden op 14 november 2005. VTM antwoordt met een mail van 21 februari 2006 op de klacht. Namens mevrouw V. repliceert Pimmy Lange, maatschappelijk assistente, met een brief van 1 maart 2006. Beide partijen hebben ook stukken ter inzage bezorgd aan de Raad voor de Journalistiek.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 8 juni 2006. Klaagster is in persoon verschenen, vergezeld door maatschappelijk assistente Pimmy Lange. Voor VTM verscheen Marc Dupain, verantwoordelijke externe relaties. De rapporteringscommissie heeft ook journaliste Els Boone gehoord.

DE FEITEN

Op 14 november 2005 zendt VTM in het magazine Telefacts een reportage uit over duiveluitdrijvingen, waarin onder meer mevrouw V uitvoerig aan het woord komt. De reportage is het werk van verschillende journalisten. Freelance journaliste Els Boone heeft het interview met klaagster voor haar rekening genomen en werkte ook aan de montage ervan mee.

Journaliste Els Boone heeft klaagster, die geregeld een exorcist bezoekt, al enkele jaren voordien ontmoet. Boone werkte in die tijd als researcher voor het magazine Jambers. Ze had het plan opgevat om een portret van klaagster te maken, maar het was er toen niet van gekomen.

Wanneer Boone in het najaar van 2005 de opdracht krijgt om voor Telefacts een reportage te draaien over duiveluitdrijvingen, is ze klaagster opnieuw op het spoor gekomen. Ze spreekt met klaagster af om een opname te maken bij een exorcist. Boone wordt bij die opname vergezeld door een vaste journaliste van Telefacts, omdat het haar eerste opdracht is voor het magazine. Na de opname bij de exorcist, stelt de journaliste aan klaagster voor om ook bij haar thuis beelden te maken. Klaagster staat hier aanvankelijk weigerachtig tegenover, maar nadat zij samen met de twee journalistes de zaak verder heeft doorgepraat in een café, stemt zij hierin toe. Wel vraagt klaagster om bepaalde delen van haar woning, zoals de badkamer, niet te filmen. De filmploeg trekt dan onmiddellijk naar de woning van klaagster, waar een lang interview wordt opgenomen. Klaagster doet daarin een emotionele uitval tegen een priester die misbruik zou maken van duiveluitdrijvingen, een beeld dat ook in de aankondigingstrailer voor de uitzending van 14 november 2005 wordt gebruikt.

Na de opname, die plaatsvindt op 1 oktober 2005, zoekt klaagster meerdere keren contact met journaliste Els Boone en met Telefacts, met de vraag om de beelden die bij haar thuis zijn gedraaid, niet uit te zenden.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klaagster voert aan dat zij aanvankelijk niet wou dat er bij haar thuis werd gefilmd. Het is pas nadat zij met de twee journaliste op café is gegaan, waar zij verschillende glazen wijn kreeg aangeboden, dat zij erin toestemde dat de filmploeg haar naar haar woning zou vergezellen. Thuis aangekomen, stelde zij vast dat haar hele woning werd gefilmd. Klaagster betoogt ook dat de journaliste haar heeft aangezet om met een schaar in de hand een emotionele uitval te doen.

Na de opname krijgt klaagster spijt van wat er gebeurd is. Ze neemt contact op met de journaliste en met VTM, zowel telefonisch als per fax, om te vragen de beelden die bij haar thuis zijn opgenomen, niet te gebruiken. Klaagster legt onder meer een fax voor die ze op 11 oktober 2005 naar VTM heeft gestuurd. Ook een maatschappelijk werkster, die klaagster begeleidt, heeft tweemaal voor de uitzending telefonisch contact opgenomen met journaliste Els Boone, en een psychologe, waarbij klaagster in behandeling is, heeft enkele uren voor de uitzending nog een fax gestuurd naar VTM om te vragen het beeldmateriaal niet uit te zenden.

Namens VTM verduidelijkt hoofd externe relaties Marc Dupain dat freelance journaliste Els Boone, die voor het eerst voor Telefacts werkte, de reportage in relatieve autonomie heeft gemaakt, maar dat ze zowel bij het draaien als tijdens de montage geassisteerd werd door meer ervaren collega's. De contacten met klaagster verliepen via Els Boone, omdat die klaagster kende van vroeger. Dupain bevestigt dat klaagster gevraagd had om delen van haar woning niet in beeld te brengen, maar daar is door de programmamakers rekening mee gehouden. Dupain bevestigt eveneens dat VTM op 11 oktober een fax ontvangen heeft van klaagster en dat die voor verdere opvolging aan Els Boone is overgemaakt. De fax die de psychologe nog enkele uren voor de uitzending zou hebben gestuurd, is niet toegekomen bij VTM.

Journaliste Els Boone betoogt dat met klaagster in het cafégesprek van 1 oktober 2005 duidelijke afspraken zijn gemaakt en dat bij de opname rekening gehouden is met de wensen van klaagster, die niet wou dat bepaalde delen van haar woning werden gefilmd. Boone ontkent dat ze klaagster in het café dronken heeft willen voeren. Ze ontkent eveneens dat de emotionele uitval van klaagster door haar werd uitgelokt, maar stelt dat die authentiek was. Boone bevestigt dat ze na het draaien nog verschillende keren is opgebeld door klaagster en door haar psychologe. Een extreme scène uit het interview is daarom niet gebruikt voor de uitzending. De journaliste moest er echter ook rekening mee houden dat er voor de reportage voldoende beelden nodig waren, zodat zij niet op alle vragen van klaagster kon ingaan.

BESLISSING

Wie aan een interview meewerkt, geeft daarvoor expliciet of impliciet toestemming. Wie toestemming geeft tot een interview, gaat in principe er mee akkoord dat het interview wordt gepubliceerd of uitgezonden (*zie: RvdJ 2005-01, G. t. VTM en Lily Vandenberk*). De toestemming moet gebeuren uit vrije wil en volledig zijn.

Uit de aan de Raad voor Journalistiek voorgelegde documenten en uit het aanhoren van klaagster blijkt duidelijk dat klaagster, die al jaren wordt begeleid door een maatschappelijk werkster en een psychologe, zich in een sociaal en emotioneel moeilijke situatie bevindt. De journaliste kende deze context omdat ze, zoals ze zelf aangaf, klaagster al jaren kende. Zowel bij de beslissing tot opname, als bij de beslissing tot uitzending, hadden de programmamakers daarom rekening moeten houden met het feit dat de toestemming van klaagster gebrekkig en onvolledig kon zijn.

Bovendien hadden de aanvankelijke weigering van klaagster, het feit dat zij slechts na lang aandringen en tijdens een cafébezoek haar toestemming gaf, en het feit dat klaagster tijdens de opnames zeer emotioneel reageerde, het opnameteam tot extra terughoudendheid moeten aanzetten.

De Raad meent dan ook dat de toestemming die door het opnameteam van klaagster werd verkregen gebrekkig en onvolledig was, zowel wat betreft de opname zelf als wat betreft de uitzending, en dat het opnameteam en VTM er rekening moesten mee houden dat deze toestemming niet vaststond.

Kort na de opname van het interview heeft klaagster herhaaldelijk aan VTM gevraagd, zowel telefonisch als schriftelijk, om het interview bij haar thuis helemaal niet uit te zenden. De vraag tot het niet uitzenden, gebeurde tijdig en was duidelijk. Zo staat in de fax van 11 oktober 2005 letterlijk te lezen: "... wil ik niet dat de opnames bij mij thuis opgenomen zijn, uitgezonden worden". VTM en de journaliste zijn hierop slechts heel gedeeltelijk ingegaan. Het interview werd uitgezonden en enkel één emotionele passage werd uit de uitzending geschrapt.

VTM had moeten ingaan op de vraag van klaagster omdat de journaliste en het team er in de gegeven duidelijke omstandigheden niet mochten van uitgaan dat de verkregen toestemming vrij en volledig was. Bovendien hadden de journaliste en de zender voldoende tijd om eventueel met klaagster nieuwe afspraken te maken over een interview en beelden op een andere locatie en aldus een volledige en vrije toestemming van de geïnterviewde te verkrijgen. Er was dan ook geen enkele dwingende reden van praktische aard om geen rekening te houden met het verzoek van klaagster.

Daarom is de Raad voor Journalistiek van oordeel:
De klacht is gegrond.

Brussel, 22 juni 2006